

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قانون تجارت نموداری

تدوین:
رضا بولاغی
حیب‌الله جمادی

سال ۱۳۹۶

نشر چتر دانش

سرشناسه	: بولاغی، رضا، ۱۳۶۵ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	: قانون تجارت نموداری / تدوین رضا بولاغی، حیب‌الله جمادی.
وضعیت ویراست	: ویراست ۳.
مشخصات نشر	: تهران: چتر دانش، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۳۷۱ ص.؛ ۱۷×۱۲ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۸۱-۷۲-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: چاپ قبلی: آراء سبز، ۱۳۹۱ (۵۲۰ ص.).
موضوع	: قانون تجارت -- ایران
موضوع	: حقوق تجارت -- ایران
شناسه افزوده	: جمادی، حیب‌الله، ۱۳۶۶ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۳ ق ۸۷/ب ۹۲۰/ KMH
رده بندی دیویی	: ۳۴۶/۵۵۰۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۲۰۶۴۷۳

نام کتاب	: قانون تجارت نموداری
ناشر	: چتر دانش
تدوین	: رضا بولاغی - حیب‌الله جمادی
شمارگان	: ۲۰۰۰
نوبت و سال چاپ	: دهم - ۱۳۹۶
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۸۱-۷۲-۵
قیمت	: ۱۲۵۰۰ تومان

مرکز پخش: تهران - خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - کوچه نوروز - پلاک ۱۳
 تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۹۲۳۲۷ - تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۸۹۰۵۹
 پست الکترونیک: nashr.chatr@gmail.com
 کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

فهرست

مواد ۱ الی ۲۰ قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱/۲/۱۳ .....

باب اول: تجار و معاملات تجاری ۱۳

باب دوم: دفاتر تجاری و دفتر ثبت تجاری ۱۶

فصل اول: دفاتر تجاری ۱۶

فصل دوم: دفتر ثبت تجاری ۲۰

باب سوم: شرکت‌های تجاری ۲۲

فصل اول: در اقسام مختلفه شرکت‌ها و قواعد راجعه به آنها ۲۲

مواد ۱ الی ۳۰۰ قسمتی از قانون تجارت مصوب

۱۳۴۷/۱۱/۲۴ ..... ۲۳

مبحث اول: شرکتهای سهامی ۲۴

بخش اول: تعریف و تشکیل شرکت سهامی ۲۴

بخش دوم: سهام ۳۷

بخش سوم: تبدیل سهام ۴۵

بخش چهارم: اوراق قرضه ۴۹

بخش پنجم: مجامع عمومی ۵۷

بخش ششم: هیأت مدیره ۷۰

بخش هفتم: بازرسان ۸۷

بخش هشتم: تغییرات در سرمایه شرکت ۹۲

بخش نهم: انحلال و تصفیه ۱۰۹

بخش دهم: حساب‌های شرکت	۱۲۱
بخش یازدهم: مقررات جزایی	۱۲۶
بخش دوازدهم: مقررات مختلف مربوط به شرکت‌های	
سهامی	۱۳۶
مواد ۹۴ الی ۶۰۰ قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱/۲/۱۳ ... ۱۵۱	
مبحث دوم: شرکت با مسئولیت محدود	۱۵۲
مبحث سوم: شرکت تضامنی	۱۵۹
مبحث چهارم: در شرکت مختلط غیرسهامی	۱۶۸
مبحث پنجم: شرکت مختلط سهامی	۱۷۴
مبحث ششم: شرکت نسبی	۱۷۹
مبحث هفتم: شرکت‌های تعاونی تولید و مصرف	۱۸۱
فصل دوم: در مقررات راجعه به ثبت شرکتها و نشر شرکتنامه‌ها	۱۸۲
فصل سوم: در تصفیه امور شرکت‌ها	۱۸۴
فصل چهارم: مقررات مختلفه	۱۸۸
باب چهارم: برات - فته طلب - چک	۱۹۱
فصل اول: برات	۱۹۱
مبحث اول: صورت برات	۱۹۱
مبحث دوم: در قبول و نکول	۱۹۲
مبحث سوم: در قبولی شخص ثالث	۱۹۵
مبحث چهارم: در وعده برات	۱۹۶
مبحث پنجم: ظهرنویسی	۱۹۷

۱۹۸	.....	مبحث ششم: مسئولیت
۲۰۲	.....	مبحث هفتم: در پرداخت
۲۰۶	.....	مبحث هشتم: تأدیه وجه برات به واسطه شخص ثالث
۲۰۷	.....	مبحث نهم: حقوق و وظایف دارنده برات
۲۱۳	.....	مبحث دهم: در اعتراض (پروتست)
۲۱۵	.....	مبحث یازدهم: برات رجوعی
۲۱۷	.....	مبحث دوازدهم: قوانین خارجی
۲۱۸	.....	فصل دوم: در فته طلب (سفته)
۲۱۹	.....	فصل سوم: چک
۲۲۵	.....	فصل چهارم: در مرور زمان
۲۲۸	.....	باب پنجم: اسناد در وجه حامل
۲۳۱	.....	باب ششم: دلالی
۲۳۱	.....	فصل اول: کلیات
۲۳۳	.....	فصل دوم: اجرت دلال و مخارج
۲۳۵	.....	فصل سوم: دفتر
۲۳۷	.....	باب هفتم: حق العمل کاری (کمیسیون)
۲۴۳	.....	باب هشتم: قرارداد حمل و نقل
۲۵۲	.....	باب نهم: قائم مقام تجارتي و سایر نمایندگان تجارتي
۲۵۴	.....	باب دهم: ضمانت
۲۵۶	.....	باب یازدهم: در ورشکستگی
۲۵۶	.....	فصل اول: در کلیات

فصل دوم: در اعلان ورشکستگی و اثرات آن	۲۵۶
فصل سوم: در تعیین عضو ناظر	۲۶۴
فصل چهارم: در اقدام به مهر و موم و سایر اقدامات اولیه	
نسبت به ورشکسته	۲۶۵
فصل پنجم: در مدیر تصفیه	۲۶۶
فصل ششم: در وظایف مدیر تصفیه	۲۶۷
مبحث اول: در کلیات	۲۶۷
مبحث دوم: در رفع توقیف و ترتیب صورت دارایی	۲۷۰
مبحث سوم: در فروش اموال و وصول مطالبات	۲۷۱
مبحث چهارم: در اقدامات تأمینیه	۲۷۳
مبحث پنجم: در تشخیص مطالبات طلبکارها	۲۷۳
فصل هفتم: در قرارداد ارفاقی و تصفیه حساب تاجر ورشکسته	
	۲۷۸
مبحث اول: در دعوت طلبکارها و مجمع عمومی آنها	۲۷۸
مبحث دوم: در قرارداد ارفاقی	۲۸۰
فقره اول: در ترتیب قرارداد ارفاقی	۲۸۰
فقره دوم: در اثرات قرارداد ارفاقی	۲۸۳
فقره سوم: در ابطال یا فسخ قرارداد ارفاقی	۲۸۵
مبحث سوم: در تفریغ حساب و ختم عمل ورشکستگی	۲۸۸
فصل هشتم: در اقسام مختلفه طلبکارها و حقوق هر یک از آنها	۲۹۲

مبحث اول: در طلبکارهایی که رهینه منقول دارند	۲۹۲
مبحث دوم: در طلبکارهایی که نسبت به اموال غیر منقول حق	
تقدم دارند	۲۹۳
فصل نهم: در تقسیم بین طلبکارها و فروش اموال منقول ...	۲۹۵
فصل دهم: در دعوی استرداد	۲۹۷
فصل یازدهم: در طرق شکایت از احکام صادره راجع به	
ورشکستگی	۳۰۰
باب دوازدهم: در ورشکستگی به تقصیر و ورشکستگی به	
تقلب	۳۰۳
فصل اول: در ورشکستگی به تقصیر	۳۰۳
فصل دوم: در ورشکستگی به تقلب	۳۰۶
فصل سوم: در جنحه و جنایاتی که اشخاص غیر از تاجر	
ورشکسته در امر ورشکستگی مرتکب می شوند	۳۰۶
فصل چهارم: در اداره کردن اموال تاجر ورشکسته در صورت	
ورشکستگی به تقصیر یا به تقلب	۳۰۹
باب سیزدهم: در اعاده اعتبار	۳۱۰
باب چهاردهم: اسم تجارتنی	۳۱۵
باب پانزدهم: شخصیت حقوقی	۳۱۶
فصل اول: اشخاص حقوقی	۳۱۶
فصل دوم: حقوق و وظایف و اقامتگاه و تابعیت شخص	
حقوقی	۳۱۶

۳۱۸	باب شانزدهم: مقررات نهایی
۳۲۱	ضمائم
۳۲۱	قانون تجارت مواد ۲۱ الی ۹۳ مصوب (۱۳۱۱/۲/۱۳)
۳۲۲	مبحث اول: شرکت سهامی مصوب (۱۳۱۱/۰۲/۱۳)
	قانون صدور چک مصوب ۱۳۵۵/۴/۱۶ با اصلاحات مصوب
۳۴۱	۱۳۷۲/۸/۱۱ و ۱۳۸۲/۶/۲
۳۵۴	قانون اداره تصفیه امور ورشکستگی مصوب ۱۳۱۸
۳۵۵	مبحث اول: سازمان اداره تصفیه
۳۵۷	مبحث دوم: اقدامات تامینی اداره تصفیه
۳۵۹	مبحث سوم: دعوت بستانکاران
۳۶۱	مبحث چهارم: اداره اموال
۳۶۲	مبحث پنجم: رسیدگی به مطالبات
۳۶۴	مبحث ششم: تصفیه
۳۶۷	مبحث هفتم: تقسیم وجوه حاصله از فروش
۳۶۸	مبحث هشتم: خاتمه ورشکستگی
۳۶۸	مبحث نهم: مقررات مالی
۳۷۰	مبحث دهم: مقررات مخصوص

مرجع‌ها

- خوانندگان گرامی دقت داشته باشند که در بخش‌های مختلفی از کتاب در ذیل مواد قانونی ارجاعاتی مقرر گردیده اند که مرجع آن ارجاعات با توجه به شماره گذاری‌هایی که در متن صورت گرفته به قرار ذیل می‌باشند:
- مرجع ۱- کتاب حقوق تجارت دکتر ربیعا اسکینی (کلیات، معاملات تجاری، تجار و سازماندهی فعالیت تجاری)، انتشارات سمت.
- مرجع ۲- کتاب حقوق تجارت دکتر ربیعا اسکینی (شرکتهای تجارتي- جلد اول)، انتشارات سمت.
- مرجع ۳- کتاب حقوق تجارت دکتر ربیعا اسکینی (شرکتهای تجارتي- جلد دوم)، انتشارات سمت.
- مرجع ۴- کتاب حقوق تجارت دکتر حسن ستوده تهرانی (جلد اول).
- مرجع ۵- کتاب حقوق تجارت دکتر حسن ستوده تهرانی (جلد دوم).
- مرجع ۶- کتاب حقوق تجارت دکتر حسن ستوده تهرانی (جلد سوم).
- مرجع ۷- کتاب حقوق تجارت دکتر حسن ستوده تهرانی (جلد چهارم).
- مرجع ۸- کتاب حقوق تجارت دکتر ربیعا اسکینی (برات، سفته، قبض انبار، اسناد در وجه حامل و چک)، انتشارات سمت.
- مرجع ۹- کتاب حقوق تجارت دکتر ربیعا اسکینی (ورشکستگی و تصفیه امور ورشکسته)، انتشارات سمت.
- مرجع ۱۰- کتاب حقوق اسناد تجارتي دکتر کوروش کاویانی انتشارات میزان.
- مرجع ۱۱- کتاب آیین دادرسی مدنی دکتر عبدالله شمس (جلد سوم).
- مرجع ۱۲- کتاب جرائم علیه اموال و مالکیت دکتر حسین میر محمد صادقی، نشر میزان، چاپ سی ام، پاییز ۱۳۸۹.

راهنما

خوانندگان گرامی! لازم به یادآوری است که نشانه های درج شده در ابتدای هر ماده قانونی نشانگر درجه اهمیت ماده های ذکر شده می باشد. به طوری که مواد قانونی که دارای علامت می باشند از بیشترین درجه اهمیت نسبت به سایر مواد قانونی برخوردار هستند. که این مواد را ممتاز می نامیم و بدیهی است سایر مواد از لحاظ اهمیت آزمون و کاربردی از اهمیت کمتری برخوردارند. به طوری که علامت های   در ابتدای سایر مواد قانونی به تدریج نشانگر درجه اهمیت خیلی مهم و مهم می باشند.

لازم به ذکر است آن دسته از مواد قانونی که در ابتدای آنها هیچ نشانه ای وجود ندارد از درجه اهمیت آزمون و کاربردی پایین تری نسبت به سایر مواد قرار دارند.

سخن ناشر

رشته‌ی حقوق با تمام شاخه‌ها و گرایش‌هایش، به‌منزله‌ی یکی از پرطرفدارترین رشته‌های دانشگاهی کشور، تعداد فراوانی از دانشجویان علوم انسانی را به‌خود جلب کرده است؛ دانشجویانی که پس از تحصیل، وارد عرصه‌ی خدمت شده و در مناصب و جایگاه‌های گوناگون به ایفای وظیفه مشغول می‌شوند.

منابعی که در دانشکده‌های حقوق، مبنای کار قرار گرفته و تحصیل دانشجویان بر مدار آن‌ها قرار دارد، در واقع، مجموعه‌ی کتب و جزواتی هستند که طی سالیان متمادی چنان‌که باید تغییر نیافته و خود را با تحولات و نیازهای زمانه هماهنگ نکرده‌اند.

این، درحالی است که نیاز مبرم دانش‌پژوهان به مجموعه‌های پربار و سودمند، امری انکارناپذیر است. به‌این‌ترتیب، ضرورت تدوین کتب غنی و ارزشمند برای رفع نیازهای علمی دانشجویان رشته‌ی حقوق و نیز رشته‌های متأثر از آن، باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد؛ کتاب‌هایی که روزآمدی محتوای آنها از یک سو و تناسب آنها با نیاز دانش‌پژوهان از سوی دیگر، مورد توجه و لحاظ ناشر و نویسنده، قرار گرفته باشد.

مؤسسه‌ی آموزش عالی آزاد چتردانش، در مقام مؤسسه‌ای پیشگام در امر نشر کتب آموزشی روزآمد و غنی، توانسته است گام‌های مؤثری در همراهی با دانشجویان رشته‌ی حقوق بردارد. این مؤسسه افتخار دارد که با بهره‌مندی از تجربیات فراوان خود و با رصد دقیق نیازهای علمی دانشجویان، به تولید آثاری همت‌گمارد که مهم‌ترین دستاورد آن‌ها، تسهیل آموزش و تسریع یادگیری پژوهندگان باشد. انتشارات چتر دانش امیدوار است با ارائه‌ی خدمات درخشان، شایستگی‌های خود را در این حوزه‌ی علمی بیش از پیش به منصه‌ی ظهور برساند.

فرزاد دانشور

مدیر مسئول انتشارات چتر دانش

**مواد ۱ الی ۲۰ قانون تجارت
مصوب ۱۳۱۱/۲/۱۳**

باب اول: تجار و معاملات تجاری

▣ ماده ۱- تاجر کسی است که

قرار $\left[\begin{array}{l} \text{- شغل معمولی خود را} \\ \text{- معاملات تجاری} \end{array} \right]$

بدهد.

ر.ک مرجع ۱ صفحات ۱۰۷ الی ۱۲۱ و ۱۷۲ الی ۱۸۱.

▣ ماده ۲- معاملات تجاری از قرار ذیل است:

(۱) $\left[\begin{array}{l} \text{- خرید یا} \\ \text{- تحویل} \end{array} \right]$ هر نوع مال منقول به قصد $\left[\begin{array}{l} \text{- فروش یا} \\ \text{- اجاره} \end{array} \right]$ اعم از

اینکه تصرفاتی در آن شده یا نشده باشد.

(۲) تصدی به حمل و نقل از راه $\left[\begin{array}{l} \text{- خشکی یا} \\ \text{- آب یا} \\ \text{- هوا} \end{array} \right]$ به هر نحوی که باشد.

(۳) هر قسم عملیات $\left[\begin{array}{l} \text{- دلالی یا} \\ \text{- حق العمل کاری (کمسیون) و یا} \\ \text{- عاملی و همچنین} \\ \text{- تصدی به هر نوع تأسیساتی که برای} \\ \text{- انجام بعضی امور ایجاد می شود} \end{array} \right]$

از قبیل $\left(\begin{array}{l} \text{- تسهیل معاملات ملکی یا} \\ \text{- پیدا کردن خدمه یا} \\ \text{- تهیه و رسانیدن ملزومات و} \end{array} \right)$ غیره

(۴) $\left(\begin{array}{l} \text{- تأسیس و} \\ \text{- به کار} \\ \text{- انداختن} \end{array} \right)$ هر قسم کارخانه مشروط بر اینکه برای رفع

حوادث شخصی نباشد.

(۵) **تصدی** به عملیات حراجی.

(۶) **تصدی** به هر قسم نمایشگاه‌های عمومی.

(۷) هر قسم عملیات $\left(\begin{array}{l} \text{- صرافی و} \\ \text{- بانکی} \end{array} \right)$

(۸) معاملات **برواتی** اعم از اینکه بین $\left(\begin{array}{l} \text{- تاجر یا} \\ \text{- غیر تاجر} \end{array} \right)$ باشد.

(۹) عملیات **بیمه** $\left(\begin{array}{l} \text{- بحری و} \\ \text{- غیر بحری} \end{array} \right)$

(۱۰) $\left(\begin{array}{l} \text{- کشتی سازی و} \\ \text{- خرید و فروش کشتی و} \\ \text{- کشتیرانی} \left(\begin{array}{l} \text{- داخلی یا} \\ \text{- خارجی} \end{array} \right) \text{ و} \\ \text{- معاملات راجعه به آنها.} \end{array} \right)$